

Iets over de Kerkuil

Fred Hopman

Inleiding

Na de acht vuilniszakken met kauwennesten naar beneden gekruid te hebben was het meeste stof naar buiten gewaaid. Schilders hadden de kast verplaatst en niet teruggezet. Geen Kerkuil, geen braakballen. Ik trok het dikke houten raam dicht, de oude scharnieren braken af en het raam viel, bleef hangen aan twee pijnlijke vingers en kon met moeite weer naar binnen gehaald worden. "Wat is hier toch leuk aan?"

In de Fitis is de Kerkuil in 1994 ter sprake gekomen (Hopman, 1994), maar gezien de ontwikkelingen in de populatie de laatste jaren is het nuttig deze soort weer eens naar voren te laten komen. De informatie en getallen zijn afkomstig uit de diverse themanummers Kerkuil van Vogelnieuws.

Broedgevallen in Nederland

De populatie van de Kerkuil in ons land is pas sinds 1985 weer boven de 100 tot 300 broedparen uitgestegen. In 1990 waren er een kleine 1200 broedparen en werd in Noord-Holland het eerste broedgeval vastgesteld. 1997 stak met ruim 800 broedparen wat mager af in vergelijking met het topjaar 1996 waarin ongeveer 1400 broedpaar in Nederland werden aangetroffen.

Broedgevallen in Noord-Holland

In Noord-Holland daalde het aantal broedparen van 26 in 1996 tot 15 in 1997. Wieringermeer blijft het best bezet met 9 van de 15 broedgevallen. In 1997 waren dertien broedsels succesvol en vlogen 38 jonge kerkuilen uit, hetgeen een gemiddelde geeft van 2.5 jong per paartje. Kerngebied Wieringermeer haalde het gemiddelde fors naar boven met een nest van zes en twee nesten van vijf jongen. Verder zuidelijk, bij Heerhugowaard broedde een paartje, in het Gooi verscheen (1994) en verdween (1995) de Kerkuil en rond Schiphol (of all places) waren er in 1995 twee broedparen met een vervolgletsel. In 1997 werden in deze omgeving vogels aangetroffen die in Helgoland geringd waren. In de kasten die in Zuid-

Kennemerland zijn geplaatst, zijn -voor zover bekend- nog geen broedende exemplaren aangetroffen.

Eén van de oorzaken waarom de Kerkuil op de Rode Lijst kwam te staan was het ontbreken van geschikte nestmogelijkheden. Deze woningnood is voortvarend bestreden door een aantal enthousiaste en gastvrije Hollanders die er voor hebben gezorgd dat er inmiddels 348 geregistreerde nestkasten in Noord-Holland te vinden zijn. Bijna alle in Noord-Holland broedende exemplaren maken gebruik van een nestkast.

Krakers en muizenissen

Kauwen en duiven vinden een kerkuilenkast een prima broedgelegenheid (Hopman, 1992). In de tussentijd hebben meer soorten zich gemanifesteerd als kraker; Holenduiven, Steenuilen, Bosuilen, Torenvalken, Mandarijneenden, katten en Steenmarters zijn beschreven als bewoners van een kast. Tijdens goede muizenjaren (1981, 1984, 1987, 1990, 1993 en 1996) is er een verband te zien tussen een ruim aanbod van muizen en een toename van het aantal Kerkuilen. Er zijn in Friesland en de Peel diverse onderzoeken gaande om de effecten van een ruig beheer van perceelranden in kaart te brengen. Er zijn aanwijzingen dat dit beheer een gunstig effect op de muizenstand heeft. Een andere muizenis waar de Kerkuil te frequent mee te maken krijgt is het voortrazende verkeer. In Flevoland wordt een inventarisatie gemaakt van de locaties waar Kerkuilen vaak verkeersslachtoffer worden.

Deze "black spots" worden onderzocht op een aantal kenmerken zoals locatie, aantal muizengaten in de berm, wegstructuur, zitmogelijkheden enzovoort. Na verzameling van deze gegevens hoopt men iets aan dit leed te kunnen doen. Als de huisvesting geregeld is, de voedselvoorziening stabiliseert, het verkeer veiliger wordt en strenge winters uitblijven zal deze kritische nachtjager (hopelijk ook in Noord-Holland) wat dikker gezaaid raken dan nu het geval is.

Met dank aan Dick van Galen.

Literatuur

- Anonymus, 1997. Vogelnieuws 10(3). Themanummer Kerkuil.
- Anonymus, 1998. Vogelnieuws 11(2). Themanummer Kerkuil.
- Hopman, F., 1992. Broedresultaten in Kerkuilekasten in 1992. Fitis 28(3): 155-157.
- Hopman, F., 1994. Hoe gaat het met de Kerkuil? Fitis 30(1): 39-44.

Fred Hopman, Stephensonplein 7, 1972 RP IJmuiden